

Za hmyzem s Českou společností entomologickou v roce 2022

Rok se s rokem sešel a sezona entomologických exkurzí pro veřejnost skončila rychleji, než začala. V uplynulém roce měli zájemci na výběr rovnou z 22 vycházek, během kterých se seznamovali s hmyzem a dalšími bezobratlými, žijícími kolem nás.

Exkurze s nejvyšším počtem účastníků (celkem 40) vedla na známou lokalitu přírodní památky Na Plachtě v Hradci Králové. Mohli zde obdivovat nejen širokou škálu bezobratlých, ale i obratlovců a rostlin. Na pestré mozaice stanovišť – suchých a mokřinách vřesovišť, obnažených písků, tůní, rybníků nebo bezkolencových luk a mokřadních olšin s vrbinami – žije nepřeberné množství druhů. Byla tak příležitost prohlédnout si řadu vodních živočichů – larvy vážek, vodní plošnice, různé potápníky nebo vodomily černé (*Hydrophilus piceus*). Na suchých písčínách byli prezentováni zlatohlávcí huňatí (*Tropinota hirta*) a listokazi *Anisoplia villosa*, pod kamenným převísem trychtýřky s larvami mravkolvů, u hmyzích hotelů si pak odvážlivci mohli zlehka podržet mezi prsty nápadnou samičku včely pískorypky popelavé (*Andrena cineraria*). Mnohé zviklala v zažitých představách o všeobecné bodavosti samiček žahadlových blanokřídlých. K vidění byly i běžnější druhy motýlů, z nichž nejvíce zaujal čerstvě vylíhlý lišaj paví oko (*Smerinthus ocellatus*). Na všech význačných stanovištích byly představeny a diskutovány principy jejich managementu, na slatině louce s výskytem „totenových“ modrásků rodu *Phengaris* zmíněno její šetrné mozaikovitě kosení, na písčínách i u mokřadů pak pod-

zimní pojezdy pásových vozidel a v ohradách výhody pastvy exmoorských poníků.

Zájemci z jižních Čech mohli vybírat ze tří exkurzí, z nichž největší pozornost vzbudila již tradiční vycházka za roháči obecnými (*Lucanus cervus*) a tesaříky obrovskými (*Cerambyx cerdo*) do okolí Hluboké nad Vltavou, která přilákala 15 účastníků. Kromě řady běžných druhů sluněček, páteříčků a kovaříků se podařilo nalézt larvu mravkolva, zbytky těla páchníka hnědého (*Osmoderma barnabita*) i dva slibované druhy. Sezona těchto broučích velikánů se však již chýlila ke konci, proto byli nacházení spíše ve stavu roztroušených zbytků tel.

Pro středočeské zájemce byly připraveny čtyři lokality – národní přírodní rezervace Libický luh, PP Polabské hůry, okolí Tetína a PP Vinařická hora. Nejvíce účastníků (26) zaznamenala exkurze do okolí Tetína, která vedla přírodními krásami mezi obcemi Beroun a Tetín. Během vycházky se přítomní seznámili nejen se zajímavými teplomilnými druhy hmyzu, ale i s cílenou péčí o jejich stanoviště. K vidění byly běžné druhy motýlů – modrásek jehlicový (*Polyommatus icarus*) a m. podobný (*Plebejus argyrognomon*), babočka bodláková (*Vanessa cardui*), méně běžný lišaj kyprejový (*Deilephila porcellus*), řada běžných druhů brouků, z těch vzácnějších např. hnojník *Ammoecius brevis* a kozlíček *Exocentrus adpersus*, nebo hojně počty cvrčků polních (*Gryllus campestris*).

Obdobně mohli vybírat z několika vycházek i obyvatelé dalších oblastí republiky. Zatímco v severních Čechách prozkoumali účastníci např. okolí Vaňovského

vodopádu v bezprostřední blízkosti Ústí nad Labem, nebo vrch Raná, na kterém pozorovali poletující kriticky ohrožené okáče skalní (*Chazara briseis*), v Praze navštívili rovnou několik významných lokalit. Kromě přírodních památek Zámky a Modřanská rokle program zahrnoval vrch Sklenářka a přírodní rezervace Chuchelský háj, Roztocký háj – Tiché údolí, Radotínské údolí nebo Prokopské údolí, kde probíhal noční lov hmyzu na světlo. Mezi nejzajímavější nálezy z těchto exkurzí patřil zlatohlávek skvostný (*Protaetia speciosissima*), tesařík pestrý (*Xylotrechus rusticus*), roháč obecný (*Lucanus cervus*), dále ploštička tolitová (*Tropidothorax leucopterus*), modrásek rozchodníkovaný (*Scolitantides orion*), otakárek fenyklový (*Papilio machaon*) a o. ovocný (*Iphiclides podalirius*) nebo mravkolev ostruhatý (*Distoleon tetragrammicus*).

Moravský region rozhodně v nabídce exkurzí, počtu účastníků a počtu zajímavých nálezů nijak nezaostával. Ať už šlo o vycházku do PP Bobrava, do okolí Zlína, do PP Želechovické paseky, nebo do NPP Pouzdřanská step – Kolby, které se zúčastnilo 36 zájemců a svým záříjovým termínem se zařadila k posledním vycházkám sezony. I přes pokročilou roční dobu byla pozorována řada různých druhů hmyzu – blánatka lipová (*Oxycarenus lavaterae*), chrobák jarní (*Trypocopriss vernalis*), housenka otakárka fenyklového a lišaje prýsčového (*Hyles euphorbiae*), cvrčivec révový (*Oecanthus pellucens*), saranče vlašská (*Calliptamus italicus*), cvrček polní, kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*) nebo kriticky ohrožený střevlík uherský (*Carabus hungaricus*).

Všem vedoucím a účastníkům exkurzí patří poděkování za jejich zájem a děkujeme i spřáteleným institucím a spolkům, které spolupracovaly na organizaci vycházek – zapojily se Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Biologické centrum Akademie věd ČR, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Moravské zemské muzeum v Brně, Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Zvláště děkujeme Magistrátu hlavního města Prahy, který se v r. 2022 finančně podílel na pořádání pražských exkurzí. I v letošním roce se můžete těšit na entomologické vycházky na mnoho míst Čech a Moravy, a to jak do tradičních oblíbených lokací, tak i na nové.

Více na www.entospol.cz

Kolektiv spoluautorů: Šimon Zeman, Blanka Mikátová, Zdeněk Kletečka, Jiří Procházka a David Sommer

1 Skupina účastníků jedné ze čtyř exkurzí České společnosti entomologické uspořádaných v r. 2022 pro středočeské zájemce obdivuje lišaje kyprejového (*Deilephila porcellus*), jehož housenky se vyvíjejí kromě kypřeje také na různých druzích vrbovek a svízeli. Nejzajímavější nález dne objevil jeden z nejmladších zúčastněných vycházky do okolí Tetína na lesostepní lokalitě pod vrchem Damil. Foto L. Hrůzová

